

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen en opmerkingen ter beantwoording voorgelegd aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over zijn brief d.d. 1 september 2014 inzake reactie op adviesrapport RSJ over vondelingenkamer en babyhuis.

De voorzitter van de commissie,
Jadnanansing

De griffier van de commissie,
Hessing-Puts

I.	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Inleiding	2
	Aanleiding voor het RSJ-advies	2
	Vondelingenkamer	3
	Babyhuis	6
II.	Reactie van de Staatssecretaris	6

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inleiding

De leden van de PvdA-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van de reactie van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (hierna: de Staatssecretaris) op het adviesrapport van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) over vondelingenkamers en het babyhuis. Zij vinden goed preventief beleid om te voorkomen dat een kind te vondeling gelegd wordt van groot belang. Daarnaast hechten zij er zwaar aan dat indien de moeder onverhoopt toch kiest voor het te vondeling leggen van haar kind, dit op een veilige manier kan met goede waarborgen voor de belangen van het kind. De recentelijke vondst van een te vondeling gelegd kind in een container onderstreept de noodzaak van preventief en effectief vondelingenbeleid. Deze leden hebben enkele vragen en verbeteringsuggesties ten aanzien van het huidige beleid omtrent vondelingenkamers en het babyhuis.

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris en de reactie op het adviesrapport van de RSJ over vondelingenkamer en babyhuis. Zij hebben enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het RSJ rapport over vondelingenkamer en babyhuis alsmede de reactie van de Staatssecretaris, mede namens zijn collega van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, op dit rapport. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de reactie op het adviesrapport van de RSJ over vondelingenkamers en het babyhuis. Deze leden vragen hoe de verantwoordelijkheidsverdeling tussen het Rijk en de gemeente wat betreft toezicht en handhaving eruit zien ten aanzien van het babyhuis en/of de vondelingenkamers. Ook vragen zij op basis van welke rapporten en/of bekende cijfers de Staatssecretaris het idee heeft dat er in de samenleving behoefte is aan een babyhuis en/of vondelingenkamers.

Aanleiding voor het RSJ-advies

De leden van de CDA-fractie vragen of de Staatssecretaris kan aangeven wat tot nu toe de ervaringen zijn sinds het geopende particuliere babyhuis in november 2013. Kan hij ook aangeven aan hoeveel kinderen en/of moeders afgelopen jaar opvang is geboden in dit huis? Zij vragen in dit kader ook de meningen en ervaringen hieromtrent te inventariseren van ketenpartners als de politie, GGD, de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), Bureau Jeugdzorg, Siriz en FIOM. Ook vragen zij of het voornemen van de Stichting het Babyhuis om elders dan in het Babyhuis een vondelingenkamer te realiseren, zich nog geconcretiseerd heeft ofwel dit voornemen nog bestaat. Deze leden vragen ook naar de concretisering van het voornemen om later nog twee babyhuizen te openen, een in Amsterdam en een in het noorden van het land.

De aan het woord zijnde leden vragen of de Staatssecretaris indicaties heeft dat de problematiek van het te vondeling leggen van baby's verschilt per regio en/of vooral in grote steden extra aandacht behoeft. Deze leden vragen in het antwoord ook te betrekken de tragische vondst onlangs van een baby in een vuilniscontainer in de Fritz Conijnstraat in Amsterdam.

De leden van de CDA-fractie vragen of het Openbaar Ministerie (OM) afgelopen jaar op basis van de artikelen 236, 256, 257 en/of 259 van het Wetboek van Strafrecht vervolging heeft ingesteld en welke prioriteit aan de opsporing en berechting van deze strafbare feiten wordt gegeven door de politie en het OM. Hoe vaak is voorts ambtshalve onderzoek gedaan en wat zijn de redenen indien niet tot vervolging is overgegaan terwijl wel aangifte was gedaan van een van deze strafbare feiten?

De Staatssecretaris heeft in zijn brief van 13 september 2013 aan de betrokken wethouder in Dordrecht aangegeven dat hij de Raad voor de Kinderbescherming opdracht heeft gegeven om de mogelijkheid om onder geheimhouding afstand te doen van een baby, onder de aandacht zou brengen van huisartsen, ziekenhuizen, politie en andere betrokken beroepsgroepen. Deze leden vragen of de Staatssecretaris kan aangeven op welke wijze hij hieraan gevolg heeft gegeven en wat de reactie daarop was van de betrokken beroepsgroepen.

Vondelingenkamer

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de Staatssecretaris de komst van vondelingenkamers eigenlijk ongewenst vindt. Hij stelt zich hierbij op het standpunt dat een vondelingenkamer de gelegenheid biedt om een kind te vondeling te leggen met als gevolg dat de afkomst van het kind verduisterd wordt. Op dit punt merken deze leden op dat het recht van kinderen om te weten wie hun ouders zijn voor hen erg zwaar weegt. Daarbij wijzen zij op de bepalingen in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting. Respectievelijk het recht op identiteit en kennis van afkomst en het belang van het kind dat zwaarder weegt dan de anonimiteitswens van de donor, zijn hierin expliciet opgenomen. Hoe wordt in de huidige Nederlandse situatie met vondelingenkamers recht gedaan aan deze bepalingen? In hoeverre vindt de Staatssecretaris dat deze bepalingen gevolgd dienen te worden bij het zoeken naar betere oplossingen ter voorkoming van het te vondeling leggen van kinderen en voor het inrichten van veiligere mogelijkheden voor moeders die er onverhoopt toch voor kiezen hun kind te vondeling te leggen? Zijn deze bepalingen wat de Staatssecretaris betreft te allen tijde leidend?

De aan het woord zijnde leden kunnen zich goed vinden in het advies van de RSJ ten aanzien van de beleidsfocus. Deze leden hechten veel waarde aan een gedegen preventieve aanpak. Zij stellen zich daarbij op het standpunt dat het te vondeling leggen van kinderen het beste kan worden tegengegaan door ongewenst zwangere vrouwen en moeders vroegtijdig en laagdrempelig preventieve hulp te bieden zodat problemen voorkomen kunnen worden. De mogelijkheden voor hulp moeten dan wel toereikend zijn. De Staatssecretaris noemt in zijn brief de ontplooiende preventieve en voorlichtingsactiviteiten in Nederland, maar onduidelijk is wat deze activiteiten hebben opgeleverd. Kan daarin inzicht worden gegeven? In hoeverre is de Staatssecretaris van mening dat de huidige activiteiten voldoen? Zo nee, waarom niet en welke activiteiten is hij voornemens nog te ontplooiën? Zo ja, waaruit blijkt dat? Kunnen ongewenst zwangere vrouwen zich anoniem melden voor deze hulp? Zo nee, waarom niet?

Mocht een ongewenst zwangere vrouw of moeder na preventieve hulp onverhoopt alsnog besluiten haar kind te vondeling te leggen, dan moet dit zo veilig mogelijk kunnen gebeuren met goede waarborgen voor de belangen van het kind. De leden van de PvdA-fractie doen hiertoe de volgende suggestie die veel raakvlakken heeft met de Duitse situatie. Deze leden stellen dat vondelingenkamers in Nederland toegestaan zouden moeten zijn zolang moeders hun naam verplicht opgeven bij een orgaan dat deze naam veilig en vertrouwelijk bewaard tot het kind de leeftijd van 16 jaar bereikt heeft. Moeders kunnen hun kind dan min of meer anoniem te vondeling leggen, alleen het orgaan heeft kennis van de naam van de moeder en de omgeving van de moeder wordt niet geïnformeerd. Vanaf 16-jarige leeftijd heeft het kind recht de naam van de moeder op te vragen bij het orgaan en komt de moeder in het belang van het kind verplicht uit de anonimiteit. Daarnaast stellen deze leden voor om de moeder op drie en op twaalf maanden na het te vondeling leggen de kans te geven zich te melden bij het orgaan om het kind terug te halen. Maakt zij hier geen gebruik van, dan wordt de adoptie definitief en doet de moeder formeel afstand van het kind. Deze leden vragen de Staatssecretaris om uitgebreid inhoudelijk in te gaan op deze suggestie.

De Staatssecretaris stelt de huidige Nederlandse oplossing waarin bevallen onder geheimhouding en het direct vermelden van de naam van de moeder op de geboorteakte minder ingrijpend is dan de Duitse situatie, zeker ook gezien de omgeving van de moeder niet op de hoogte wordt gebracht. De leden van de PvdA-fractie vragen waaruit blijkt dat de huidige Nederlandse situatie toereikend is voor zowel moeder als kind, aangezien het aantal te vondeling gelegde kinderen al tijden stabiel is. Kan de Staatssecretaris hierop een toelichting geven? Waaruit blijkt dat de ongewenst zwangere Nederlandse vrouw zich voldoende veilig voelt in de haar geboden mogelijkheid in de huidige Nederlandse situatie en waaruit blijkt dat deze mogelijkheid haar voldoende vertrouwen geeft dat haar omgeving geen kennis neemt van de bevalling? In hoeverre wordt er in de huidige situatie voorkomen dat moeders hun kind buiten de vondelingenkamers te vondeling leggen omdat ze door hun situatie niet in de gelegenheid zijn te reizen naar een vondelingkamer? Kijkend naar de situatie in Duitsland en België, heeft de vondelingkamer er daar niet toe geleid dat er geen baby's meer op straat te vondeling worden gelegd. Welke waarden en overwegingen heeft de regering toch doen besluiten om vondelingenkamers te gedogen? Kan de regering toelichten voor welk probleem zij de huidige werkwijze van vondelingenkamers een oplossing acht? Is de door deze leden voorgestelde werkwijze van vondelingenkamers geen betere optie om zowel de belangen van het kind als van de moeder te waarborgen? Daarnaast vragen voornoemde leden wat de doelstellingen, het plan van aanpak en het tijdsplan zijn waarmee de opgerichte werkgroep verkent of de huidige werkwijze voor bevallen onder geheimhouding voldoet? Welk vervolg zal worden gegeven aan de uitkomsten van deze verkenning? Welke alternatieven worden door de regering overwogen?

De mogelijkheden om de aanleg van vondelingenkamers tegen te gaan zijn juridisch gezien beperkt. De aan het woord zijnde leden vragen of zich al eens een bestuursrechtelijke dan wel strafrechtelijke vervolging heeft voorgedaan nadat een kind te vondeling is gelegd in een vondelingkamer. Kan de Staatssecretaris hierover duidelijkheid verschaffen? Daarnaast constateren deze leden dat de Staatssecretaris de komst van een vondelingkamer eigenlijk onwenselijk vindt. Waarom heeft de Staatssecretaris er dan toch voor gekozen vondelingenkamers te gedogen? Is de Staatssecretaris voornemens de werkwijze van vondelingenkamers anders in te richten als blijkt dat dit een betere werkwijze is ten aanzien van de belangen van het kind en die van de moeder? Welk traject

is gestart om te bezien of aanvullende wetgeving noodzakelijk is om duidelijkheid te verschaffen over de juridische status van vondelingen-kamers?

De leden van de SP-fractie constateren dat de RSJ het dilemma schetst dat het enerzijds niet wenselijk is dat moeders hun kind kunnen afstaan zonder dat dit kind later achter zijn afstamming kan komen, maar dat het anderzijds evenmin wenselijk is dat moeders hun baby op een onveilige plek achterlaten omdat zij geen andere mogelijkheden zien. Inderdaad moet aan beide argumenten, zowel het recht op leven als het recht op kennis van afstamming, recht worden gedaan. Voornoemde leden zijn het zeer eens met de benadering van de RSJ dat de overheid juist in positieve zin zou moeten inzetten op het vergroten van de mogelijkheden om aan zwangere vrouwen vroegtijdig en laagdrempelig hulp te verlenen en dat meer dan nu het geval is ingezet moet worden op landelijke en gemeentelijke voorlichting over deze mogelijkheden.

De aan het woord zijnde leden lezen met enige verbazing de reactie van de Staatssecretaris op deze belangrijke aanbeveling, namelijk dat deze aanbeveling aansluit bij het lopende beleid en bij de reeds in gang gezette acties. Is dit niet iets te gemakkelijk geconcludeerd? Zijn er mogelijkheden om de vroege hulp toegankelijker te maken en de voorlichting te verbeteren? Waarom zou de RSJ deze aanbeveling doen, als het huidige beleid op dit punt voldoende zou zijn? Ook wijzen deze leden op een recente oproep van de Fiom, dat het belangrijk is te investeren in bekendheid van deze bestaande mogelijkheden van hulp. Graag ontvangen zij een uitgebreide reactie hierop.

Deze leden zijn het eens met de conclusie dat de ontwikkelingen van de vondelingenproblematiek nauwlettend moeten worden gevolgd om te bezien of aanpassing van wetgeving noodzakelijk is, maar dat daar vooralsnog onvoldoende aanleiding voor bestaat. Hoe wordt dit precies in de gaten gehouden, op welke wijze vindt dit plaats?

De leden van de CDA-fractie vragen of de Staatssecretaris kan aangeven hoeveel kinderen afgelopen jaar te vondeling zijn gelegd in Nederland en of hij een schatting kan maken van het zogeheten dark number betreffende te vondeling gelegde kinderen. Zij vragen of een wijziging dan wel stijging in deze cijfers aanleiding zou vormen gehoor te geven aan de vierde aanbeveling van de RSJ. Deze leden vragen ook om de meest actuele cijfers weer te geven van het gebruik van vondelingenluiken zoals die in België en Duitsland bestaan. Voornoemde leden vragen ook op welke wijze in andere EU-lidstaten wordt omgegaan met deze problematiek.

De leden van de CDA-fractie vragen aan te geven welke middelen in 2015 door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en/of het Ministerie van Veiligheid en Justitie beschikbaar worden gesteld aan Siriz, Fiom, Rutgers WPF en de RvdK.

Voornoemde leden vragen naar de uitkomst van het onderzoek van de werkgroep die het samenwerkingsprotocol inzake bevallen onder geheimhouding heeft onderzocht en wat de reactie hierop is van de Staatssecretaris.

De leden van de D66-fractie constateren dat er momenteel diverse activiteiten worden ontplooid ten aanzien van preventie en voorlichting over ongewenste zwangerschap, goede geboorteregeling, opvoedingsondersteuning en publieksinformatie. Kan de Staatssecretaris toelichten welk effect dit heeft? Hoeveel geld wordt hier aan besteed? Voldoet dit budget aan de behoefte vanuit de sector? Welke programma's worden ingezet en tot welke termijn?

Deze leden constateren dat de Duitse variant geen optie is. Zou de Staatssecretaris uitgebreider willen toelichten waarom dat het geval is? Voornoemde leden constateren dat de mogelijkheden om iemand die een vondelingenkamer beschikbaar stelt tegen te houden vooralsnog beperkt lijken. Zou de Staatssecretaris dit concreter willen maken? Wat bedoelt hij met «vooralsnog»? Verwacht hij dat dit op termijn zal veranderen? Wanneer kan wel worden ingegrepen en wanneer niet? Waar hangt dat vanaf?

De leden van de D66-fractie constateren dat de RSJ adviseert om het ontstaan van vondelingenkamers niet te bevorderen en dat de overheid nog geen (nieuwe) wetgeving in het leven dient te roepen om vondelingenkamers tegen te gaan. Zij constateren ook dat de regering de ontwikkelingen nauwlettend zal volgen om te bezien of aanpassing van wetgeving noodzakelijk is. Kan de Staatssecretaris aangeven of hij het ontstaan van vondelingenkamers zal ontmoedigen? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet? Wat gaat de Staatssecretaris concreet doen als een kind wordt achtergelaten in een vondelingenkamer? Gaat de Staatssecretaris het OM vragen of een vervolging opportuun wordt geacht of niet? Of zal hij in dit geval een andere actie ondernemen? Zo ja, welke? Of zal geen actie worden ondernomen? Op welke wijze zal de Staatssecretaris de ontwikkelingen nauwlettend volgen? Op welke termijn zal de Staatssecretaris aan de Tweede Kamer rapporteren over deze ontwikkelingen?

Babyhuis

De leden van de PvdA-fractie vinden het van groot belang dat de veiligheid en belangen van baby's in dag- en nachtopvang gegarandeerd zijn en dat er adequaat toezicht is. Zij zijn verheugd dat uit conclusies van de RSJ blijkt dat de Raad voor Kinderbescherming in veel situaties al een wettelijk kader heeft om op te treden als de veiligheid en/of belangen van de baby in gevaar zijn. Zij vinden het prettig te constateren dat het babyhuis werkt met een helder kwaliteitskader en openstaat voor vrijwillig toezicht. Wel vragen deze leden hoe de Staatssecretaris gaat voorkomen dat het babyhuis een aanzuigende werking krijgt en de drempel voor ouders verlaagd om hun baby weg te brengen. Zou de Staatssecretaris dat wenselijk vinden? Hoe gaat zij hier in de toekomst mee om? In hoeverre kan direct tot ingrijpen worden overgegaan indien de RSJ of de GGD dit noodzakelijk acht in het belang van het kind? Kan de Staatssecretaris hier nader op ingaan? Wat zijn de doorlooptijden van de procedures? Heeft de RSJ of de GGD al eens aanleiding gehad om in te grijpen bij het babyhuis? Zo ja, om welk voorval ging het en hoe is dat opgelost?

De leden van de SP-fractie constateren dat er in theorie voldoende mogelijkheden zijn om vanuit de overheid toezicht uit te kunnen oefenen op het babyhuis. Gebeurt dit ook in de praktijk? Zullen ook deze ontwikkelingen gevolgd worden?

De leden van de D66-fractie constateren dat de RSJ adviseert dat het bestaan van één – kleinschalig – babyhuis onvoldoende reden is om te komen tot nieuwe kwaliteitsregels en wetgeving en zij constateren ook dat de regering deze opvatting deelt. Kan de Staatssecretaris toelichten bij hoeveel babyhuizen er wel voldoende reden is voor nieuwe kwaliteitsregels en wetgeving?

II. Reactie van de Staatssecretaris